

Ekonomiskt beräknings- underlag och finansiell modell för vattenbruk

Vattenbrukscentrum Norr AB

Martin Ekegerd, Daniel Wikberg, Jenny Wikner Backlund, Erik Olofsson

Baltic Sea Region
Programme 2007-2013

Part-financed by the European Union (European Regional Development Fund and European Neighbourhood and Partnership Instrument)

AQUABEST

AQUABEST

Finnish Game and Fisheries Research Institute, Helsinki
2014

ISBN 978-952-303-106-7

Reports of Aquabest project 20 / 2014

Ekonomiskt beräknings- underlag och finansiell modell för vattenbruk

Vattenbrukscentrum Norr AB
Martin Ekegerd, Daniel Wikberg, Jenny Wikner Backlund och
Erik Olofsson

Description

Authors Martin Ekegerd, Daniel Wikberg, Jenny Wikner Backlund, Erik Olofsson		
Title Ekonomisk beräkningsmodell och finansiell modell för vattenbruk		
Year 2014	Pages 11	ISBN 978-952-303-106-7
Abstract <p>I norra Sverige finns många regleringsmagasin som är lämpade för kassodling. Aquabest har identifierat de mest lämpade i Jämtlands län. Trots vattenbrukets stora potential finns få vattenbruksföretag och av den producerade volymen av röding och regnbåge står ett fåtal aktörer för i princip all produktion. Trots att det är få aktörer har vattenbruket mer än fördubblat sin produktion de senaste åren.</p> <p>Vattenbrukscentrum Norr AB har fått i uppdrag av Aquabest att ta fram ett ekonomiskt beräkningsunderlag och en finansiell modell i syfte att kunna bedöma en nyetablering eller befintlig odlings ekonomiska bärkraft. Modellen syftar även till att underlätta för externa finansiärer såsom bank, riskvilligt lånekapital och riskkapital genom att säkerställa att både företagaren och finansiären har adekvat ekonomiskt och finansiellt beslutsunderlag. Den finansiella modellen har därför arbetas fram i samarbete med de mest betydelsefulla tilltänkta finansiärerna för att säkerställa att modellen är förankrad och accepterad av berörda parter.</p> <p>Beräkningsunderlaget utgår från arten Röding (Arctic Superior), vilken är de art som nästintill uteslutande används för odling av röding.</p> <p>Modellen innefattar instruktion, checklista, beräkningsgrund med fokus på biomassa, försäljningsbudget, finansieringsbudget samt likviditetsbudget. Modellen är uppbyggd för att omfatta tre verksamhetsår, då det representerar en produktionslivscykel för Arctic Superior.</p> <p>Samtliga finansiella aktörer som deltagit i processen kommer använda sig av modellen och beräkningsunderlaget och rekommendera företagaren att inför en kreditpropå använda densamma.</p> <p>Med utgångspunkt från den positiva respons finansiärerna ger finns goda förutsättningar för ett växande vattenbruk i norra Sverige.</p>		
Keywords Röding, bank, riskkapital, investerare, beräkningsmodeller, finansiellmodell		
Publications internet address http://www.aquabestproject.eu/reports.aspx		
Contact Erik.olofsson@torsta.se		
Additional information		

Contents

Description	4
1. Introduktion	6
1.1. Bakgrund	6
1.2. Aquabest	6
1.3. Syfte med uppdraget	7
2. Metod	7
2.1. Framtagande av ekonomiskt beräkningsunderlag och finansiell modell	7
2.1.1. Framtagande av variabler	7
2.1.2. Övriga flikar i modellen	8
2.2. Förankring av ekonomiskt beräkningsunderlag och finansiell modell	8
2.2.1. Finansiella aktörer	9
3. Resultat	10
3.1. Ekonomiskt beräkningsunderlag och finansiell modell	10
3.2. Förankring av finansiell modell	10
4. Diskussion	11
4.1. Ekonomiskt beräkningsunderlag och finansiell modell	11
4.2. Förankring av finansiell modell	11
5. Slutsats	11

1. Introduktion

1.1. Bakgrund

I norra Sverige finns många regleringsmagasin som är lämpade för kassodling. Aquabest har identifierat de mest lämpade i Jämtlands län. Trots vattenbrukets stora potential finns få vattenbruksföretag. Av den producerade volymen av röding och regnbåge står ett fåtal aktörer för i princip all produktion. Det finns några företag som producerar sättfisk och några som vidareförädlar sina produkter. Trots att det är få aktörer har vattenbruket mer än fördubblat sin produktion de senaste åren.

Antalet fiskodlingar som producerar regnbåge har stadigt minskat de senaste tio åren. Antalet fiskodlingar som producerar röding har däremot varit tämligen stabilt. Västerbotten, Västernorrland och Jämtland står för ca 70 procent av den producerade volymen. Norrbotten har ytterst liten produktion, men har goda förutsättningar för att producera stora volymer odlad fisk.

Det finns få odlingar med årlig produktion mellan 40 – 500 ton. Det är den storleken på etableringar som den ekonomiska beräkningsmodellen är mest tillämpbar på.

Under 1980-talet sågs en stor uppgång i antal fiskodlingar, men av dem finns nu endast ett fåtal kvar. På grund av bristande kunskap skedde odling i många fall på olämpliga platser och majoriteten av odlarna fick ekonomiska problem. På grund av dessa misslyckanden har företagare inom branschen haft svårt att finansiera sin verksamhet eller etablering. Större etableringar har dock haft externt ägarkapital som insett fiskodlingens potential. Finansieringen har i huvudsak skett av utländska investerare.

Svenska banker har under längre tid haft en relativt negativ inställning till att finansiera fiskodlingar. Även riskvilligt lånekapital har varit ett fåtal aktörer förunnat.

Eftersom en etablering kräver relativt stora investeringar initialt och dessutom inte kan uppvisa positiva kassaflöden de närmaste åren efter etableringen kan oftast inte en bank låna ut erforderligt kapital. Det behövs andra kompletterande finansiella aktörer som kan ta risk och se avkastning på investerat kapital över en längre tid. En etablering som har en kapitalstark hel- eller delägare har betydligt större möjligheter att låna medel, även initialt.

1.2. Aquabest

Aquabest är ett projekt inom Östersjöregionen (Baltic Sea Region Programme 2007-2013) som har som mål att stimulera utvecklingen av ett miljöneutralt vattenbruk i Östersjöregionen. Projektet består av flera arbetspaket där syftet är att:

1. Sammanställa, jämföra och analysera olika nationella metoder för tillståndsgivning vid vattenbruk och ge förslag på nya modeller med starka incitament för miljöhänsyn.
2. Utveckla metoder för identifiering av lämpliga lokaler för fisk och musselodlingar inom Östersjöregionen.
3. Ta fram alternativa födoslag i samverkan med foderindustrin.
4. Utveckla och sprida kunskap om recirkulerande system för odling av fisk.

1.3. Syfte med uppdraget

Vattenbrukscentrum Norr AB har fått i uppdrag av Aquabest att ta fram ett ekonomiskt beräkningsunderlag i form av en modell för att underlätta både för nyetableringar och för befintliga vattenbruksföretag som avser att expandera sin verksamhet. Modellen fokuserar främst på små och medelstora odlingar och innefattar inte vidareförädling. Syftet med modellen är att ge ett pedagogiskt och adekvat beräkningsunderlag inför möten med tilltänkta externa finansiärer samt att kunna beräkna bolagssatsningen eller nyetableringens potential och minimera risken för etablering på ekonomiskt felaktiga grunder. Modellen ska även kunna användas i beräkningen av finansiella risker i vattenbruket

Modellen syftar även till att underlätta för externa finansiärer såsom bank, riskvilligt lånekapital och riskkapital genom att säkerställa att både företagaren och finansiären har adekvat ekonomiskt och finansiellt beslutsunderlag. Den finansiella modellen har därför arbetas fram i samarbete med de mest betydelsefulla tilltänkta finansiärerna för att säkerställa att modellen är förankrad och accepterad av berörda parter.

2. Metod

2.1. Framtagande av ekonomiskt beräkningsunderlag och finansiell modell

Det ekonomiska beräkningsunderlaget och den finansiella modellen har arbetats fram i Microsoft Office Excel. Fokus har legat på att skapa en enkel och pedagogisk modell som ska uppfylla både företagare och finansiärs behov av ekonomiskt beräkningsunderlag samt finansiell information. Beräkningsunderlaget utgår från arten Arctic Superior, vilken är de art som nästintill uteslutande används för odling av röding.

Genom att skapa en finansiell modell som även innehåller det ekonomiska beräkningsunderlaget får företagaren och finansiären tillgång till samma beslutsunderlag. Fördelen med att bägge parter har samma modell och underlag är att underlagets form och funktion känns igen och förstås av dem båda, vilket minskar risken för missförstånd. Att modellen är förankrad hos finansiär hjälper också finansiären att ställa rätt frågor till företagaren för att säkerställa att alla grundförutsättningar för en lyckad etablering är uppfyllda. Om de rätta förutsättningarna finns ökar då möjligheten för den som ställt en kreditpropå att få positivt besked. Att arbeta med ett och samma underlag som vänder sig både till företagare och finansiär har därför varit av största vikt.

2.1.1. Framtagande av variabler

Inköpskostnad för sättfisk

Inköp av sättfisk sker i huvudsak i vikterna 10 gram, 20 gram, och 100 gram och dessa vikter används därför i beräkningsunderlaget.

Inköpskostnaden skiljer sig åt mellan de olika inköpsvikterna. De prisnivåer som anges i beräkningsunderlaget utgår från aktuell prislista för Arctic Superior, men kan variera beroende på volym och leverantör.

Foderkostnad och foderkoefficient

Foderkostnad varierar med inköpsvolym och foderleverantör. För beräkning av foderåtgången har en foderkoefficient på 1.2 använts, men denna kan varieras i modellen för att påvisa ekonomiska effekter av justeringar.

Slaktpris och efterfrågad slaktvikt

I modellen är det rekommenderade slaktpriset 63 kr/kg, vilket baseras på dagens marknadspris. Efterfrågad slaktvikt baseras på filéad fisk till restaurang.

Tillväxtmönster och sortering

Tillväxtmönstret som ligger till grund för modellen är verifierat av befintliga odlare. Tillväxtmönstret är i beräkningsunderlaget är något förenklat, men ger en tillräckligt god bild över tillväxt i biomassa under de antal verksamhetsår som inkluderas i underlaget. Detsamma gäller för sortering.

2.1.2. Övriga flikar i modellen

Instruktion

Instruktionen ger användaren en tydlig beskrivning av modellen och beräkningsunderlagets uppbyggnad och användning.

Checklista

Checklistan innehåller många av de faktorer som bör säkerställas inför en nyetablering av odling, vilket minskar risken för feletablering.

Försäljnings-, resultat-, finansierings- och likviditetsbudget

Beräkningsmallar för budgetarna har utformats efter standardiserade principer, men innehållet har anpassat branschspecifikt för fiskodling.

Kommentarer

Genomgående i underlaget har rubriker valts att förtydligas med hjälp av kommentarer som ligger dolda i cellerna. Detta för att underlätta för användaren av modellen och beräkningsunderlaget.

2.2. Förankring av ekonomiskt beräkningsunderlag och finansiell modell

Inom uppdraget låg uppgiften att förankra modellen hos berörda tilltänkta finansiärer såsom banker, riskvilligt lånekapital och riskkapital. Då potentialen för storskaligt vattenbruk främst finns regleringsmagasinen i Norrlands inland har fokus lagts på att nå ut till finansiärer som är verksamma inom detta geografiska område.

Vattenbrukets historia, nuläge och framtida potential presenterades. Till största delen bestod presentationen av kassodlingarnas ekonomiska potential och förutsättningar.

För att förankra den finansiella modellen och skapa förståelse för vattenbrukets förutsättningar har varje möte med var och en av finansiärerna pågått under två till fyra timmar. De externa finansiärerna besöktes en eller flera gånger.

Målsättningen var att skapa en dialog med finansiären för att skapa en delaktighet i processen.

Vid följande punkter lades störst vikt på:

Erfarenheter av tidigare misslyckanden

Betydelsen av rätt odlingslokal, vikten av att kunna arbeta med levande varulager och betydelsen av korrekt ekonomiskt beräkningsunderlag.

Likviditet

Om de stora likviditetsproblemen som normalt uppstår de initiala åren och hur de olika aktörerna kan eller inte kan tillhandahålla rörelsekapital.

Lönsamhet

Lönsamheten för branchen bedöms vara tillfredsställande efter etableringsåren. Det finns dock inga branschspecifika nyckeltal för att bedöma lönsamhet.

Säkerheter

Eftersom fastigheterna i de flesta fall är belägna i glesbygdsområden är dess värde som pant mycket lågt, därför blir frågan om vad som kan anses vara fast och lös egendom intressant. Denna fråga diskuterades i första hand med bankerna.

Risk

Genomgång av finansiella och ickefinansiella risker.

Värdering

Hur värderar finansiären och företagaren varulagret och hur värderas en odlingsanläggning i produktion. Svårigheten av att värdera ett levande varulager.

2.2.1. Finansiella aktörer

De banker som valdes ut finns representerade i det geografiska fokusområdet och har över tid arbetat med gröna näringar, dit även vattenbruket räknas.

De företag som erbjuder riskvilligt lånekapital som valdes ut för förankring av modellen var

Norrlandsfonden samt Almi Företagspartner AB. Med riskvilligt lånekapital menas lån som kan erbjudas företag där långivaren normalt tar större risk än en bank. Kan även i vissa fall ställa kompletterande säkerheter till bank.

De riskkapitalistbolag som valdes ut för förankring av modellen var Ekonord Invest AB, Saminvest Mitt AB, Inlandsinnovation AB samt Polarrenen AB.

Gemensamt för dessa är att de är verksamma i norra Sverige. Normalt investerar dessa för att bli delägare.

3. Resultat

3.1. Ekonomiskt beräkningsunderlag och finansiell modell

Modellen innefattar instruktion, checklista, beräkningsgrund med fokus på biomassa, försäljningsbudget, finansieringsbudget samt likviditetsbudget. Modellen är uppbyggd för att omfatta tre verksamhetsår, då det representerar en produktionslivscykel för Arctic Superior.

Checklistan är ett underlag för både företagare och finansiärer i syfte att säkerställa att grundförutsättningarna som krävs för att verksamhet ska kunna bedrivas är uppfyllda.

Grundförutsättningarna innefattar ekonomisk beräkning och enklare affärsplan, parametrar för lokalisering, tillståndsprocess för etablering, säkerställande av finansiering. De frågeställningar som checklistan innehåller bör säkerställas innan beslut om etablering tas. Varje etablering är unik varför det även kan finnas andra parametrar som bör säkerställas.

Arctic Superiors tillväxtnummer ligger till grund för beräkningsmodellen. Tillväxtnumret har använts för att kunna beräkna den ingående och utgående biomassan (mätt i kilogram) för de antal verksamhetsår som innefattas av modellen, samt den årliga tillväxten i biomassa vilket ligger till grund för beräkning av den årliga foderåtgången. För beräkning av foderåtgången har en foderkoefficient på 1.2 använts, som kan varieras för att bland annat påvisa ekonomiska effekter av justeringar.

Ytterligare variabler som kan varieras i modellen är slaktvikt, inköpspris för sättfisk, slaktavgift samt foderkostnad. De siffror som ligger inlagda i variablerna är rekommendationer utifrån aktuella värden.

Beräkningen av biomassan ger även ett underlag för att beräkna hur många kilo fisk som kan gå till slakt per år, vilket ligger till grund för beräkning av företagets intäkter.

Både intäkter och kostnader (direkta kostnader för inköp av sättfisk, samt foderkostnad) förs automatiskt över från beräkning av biomassa till försäljnings-, finansiell- och likviditetsbudget för att underlätta för användaren och minska risken för felaktiga manuella inmatningar av värden.

3.2. Förankring av finansiell modell

Hos samtliga finansiärer har modellen ansetts utgöra ett gott verktyg för etablering, eller expansion, av små och medelstora fiskodlingar. Vissa justeringar av den ursprungliga modellen har gjorts efter möten där finansiären påpekat behov av kompletterade information i modellen.

Den generella frågan gällande vad som kan anses vara lös egendom på en fiskodling har inte funnit någon lösning. Det minskar möjligheterna att objektsfinansiera del av odlingsutrustningen.

Finansiärerna förstod vikten av att anlägga odlingen på lämplig plats och att ha ett adekvat beräkningsunderlag som både finansiären och företagaren förstår och känner igen.

Likviditetsproblemen vid etablering är svåra att undvika men genom att synliggöra dessa på ett tidigt stadium kan parterna verka proaktivt.

Generellt sett är de finansiärer som deltagit i förankringsprocessen positiva till kassodling i norra Sverige.

4. Diskussion

4.1. Ekonomiskt beräkningsunderlag och finansiell modell

Avsikten med beräkningsunderlaget är att underlätta ett beslut om etablering av kassodling. Beräkningsunderlaget kan även påvisa att en etablering är olämplig. Vi har medvetet valt att skapa ett beräkningsunderlag som inte innehåller alla variabler som en erfaren och etablerad odlare använder. Trots det, anser vi att beräkningsunderlaget och modellen innehåller tillräcklig information för att kunna fatta beslut om huruvida en etablering bör ske eller inte.

4.2. Förankring av finansiell modell

Modellen är förankrad hos de ledande finansiella aktörerna i norra Sverige. Modellen är dock inte förankrad hos samtliga banker som geografiskt finns i norra Sverige.

5. Slutsats

Uppdragets syfte var att ta fram en finansiell modell för nyetableringar och för befintliga vattenbruksföretag som avser att expandera sin verksamhet, samt att kunna beräkna bolagssatsningen eller nyetableringens potential och minimera risken för etablering på ekonomiskt felaktiga grunder.

Utifrån uppdraget skapades en ekonomisk beräkningsmodell samt en checklista över icke-ekonomiska faktorer som ger företagaren ett fullgott verktyg för att kunna bedöma bolagssatsningens eller nyetableringens potential, samt att presentera den för tilltänkta finansiärer. Beräkningsmodellen som framtagits har accepterats av både företagare inom området samt av tilltänkta finansiärer.

Samtliga finansiella aktörer som deltagit i processen kommer använda sig av modellen och beräkningsunderlaget och rekommendera företagaren att inför en kreditpropå använda densamma.

Med utgångspunkt från den positiva respons finansiärerna ger finns goda förutsättningar för ett växande vattenbruk i norra Sverige.